

Lukáš 4,31-44

Sobota v Kafarnaum

1.

Po Nazaretu *Kafarnaum*. Evangelista nám líčí na samém počátku vítězného nástupu Božího království *vzorový den Páně, modelovou sobotu*. V jejím středu je Ježíš, který vykládá Písma a uzdravuje nemocné. Učí v synagóze a své mocné kázání dosvědčuje mocnými činy – na veřejnosti i v soukromí, vůči jednotlivcům i vůči většímu počtu lidí. Na počátku a na konci perikopy je řeč o *Ježíšově učení*, o jeho *slovech*; sama perikopa však hovoří o *Ježíšových činech*, o jeho *skutcích*. Ježíšovo vystoupení se vyznačuje *jednotou slov a činů*. Nesetkáváme se u něj s *rozporem mezi mluvením a jednáním*, na který jsme všichni u druhých tak alergičtí – a který je více či méně charakteristický pro nás pro všechny. K extrémnímu vyhocení tohoto protikladu došlo v novověku: Hamletův povzdech „Slova, slova, slova“ a Faustův překlad úvodních slov Janova evangelia: „Na počátku byl čin.“ Platí-li, že *Boží slovo* vždy bylo tvůrčím aktem a *Boží činy* vždy byly provázeny vysvětlujícím slovem, pak můžeme Ježíše Krista označit za *Boží slovo a Boží čin v jedné osobě*. *Mluví-li Ježíš*, mluví *mocná a působící slova*, ne slova prázdná, pouhé šedivé teorie; *jedná-li Ježíš*, jedná tak, že jeho *činy mluví*, žádné prázdné skutky beze smyslu nebo s libovolným tisícerým smyslem. *Slovem osvětluje a usvědčuje své jednání, jednáním dosvědčuje a potvrzuje svá slova*. Jeho *kázání* zvěstuje, že království Boží přichází, jeho *uzdravování* svědčí o tom, že s ním a v něm přichází mezi nás. Ježíš kráčí galilejskou krajinou, hlásá radostné poselství a pomáhá lidem v nouzi. Nemocní na těle, na duši i na duchu jsou uzdravováni na znamení toho, že nastal mesiášský věk, že Boží vláda se prosazuje už tady a teď.

2.

I v Kafarnaum Ježíš vyučuje v synagóze. Z perikopy o kázání v Nazaretu smíme usuzovat, že obsahem jeho kázání je mesiášsky zplnomocněný výklad SZ. I tady Ježíšovi posluchači žasnou nad jeho učením. „Takhle přece nikdo nemluví. Něco takového ještě nikdo z nás nikdy neslyšel: *slova* tak plná moci, řečená s tak přirozenou a tak samozřejmou autoritou; slova, která jdou tak nezastřeně a tak neodbytně na kořen věci; slova, která se tak bezpodmínečně týkají každého z nás; slova, která rozhodují o našem bytí nebo nebytí; slova, která člověka odhalují v celé jeho nahotě, a přece ho nesrážejí dolů, nýbrž pozvedají vzhůru; slova, která se svou neodolatelnou pravdivostí vrývají do paměti tak, že je člověk nemůže zapomenout; slova, jimž se bráníme, a přece víme, že je musíme slyšet; slova docela konkrétní, a přitom slova, dotýkající se zásadních otázek života – to se jen tak pokouším (za vydatné pomoci výpůjček u velkých theologů) nějak rozříkat vlastními slovy evangelistovo „*slova, která byla*

v moci“, „slova, která měla moc“. Taková slova nemůže mít člověk ze sebe, za takovými slovy musí stát sám Bůh.“

Tentokrát ovšem nezůstane u slov. Třikrát potvrdil, dosvědčil, zpečetil Ježíš svá mocná slova svými mocnými činy: znameními, zázraky, uzdravením.

Poprvé ještě v synagóze. Člověk posedlý nečistým duchem, zřejmě *duševně chorý*, se vzepře Ježíšovu působení. „Co je ti do nás? Co s námi máš co do činění? Co s námi chceš dělat? Nech nás být, nech nás na pokoji.“ Ježíš pochopitelně sdílel dobové přesvědčení o tom, že původcem nemocí, zejm. duševních nemocí, jsou zlí duchové, démoni, síly nezemské povahy. Po převratných objevech freudovské a pofreudovské psychoanalýzy a hlubinné psychologie, nám to nepřipadá zas až tak naivní jako lidem osvícených století, kteří takřka bezmezně důvěřovali moci lidského rozumu a síle lidské vůle. Člověk, který není duševně zdravý, opravdu není sám svůj, ztratil moc nad sebou samým, už nad sebou nemá vládu. Je vnitřně rozpolcený, sám sobě odcizený. Je zcela ve vleku svých utkvělých představ. Svých fixních idejí, svých traumat a strachů. Nachází se v zajetí zlých sil, které nejsou z něho, ale které ho ovládají tak mocně, že na ně úsilí rozumu ani vzepětí vůle nestačí. Uzdravit posedlého člověka – může se jednat o posedlosti malých rozměrů, posedlosti našimi nezkrotnými sklony a kontrole se vymykajícími vášněmi, jeden může být „úplný blázen“ do něčeho, co samo o sobě vůbec není špatné; může však jít i o skutečné závislosti, na hracích automatech, sázení, akciových spekulacích – uzdravit posedlého člověka znamená oddělit ho od sil, které ho spoutávají, osvobodit ho, vrátit mu jeho původní celostnost, integritu, učinit ho opět pánem nad sebou samým.

Nečistý duch při setkání s Ježíšem ihned pochopí, kolik uhodilo, že čas jeho vlády je spočten. Vidí, že se setkal s nepřítelem, kterého nepřemůže, vždyť ani sám arcipekelník Satan v této bitvě nezmátl. Pokusí se o poslední manévr. Zaútočí obranným výpadem, při němž nazve Ježíše jménem, obojím jménem, jménem Ježíš i titulem Kristus. „Vím, kdo jsi. Přišel jsi nás zahubit, Ježíši Nazaretský, ty svatý Boží.“ Naposledy se zlý duch pokusí ukázat, že ještě má nějakou sílu, že s ním není konec. Chce Ježíše „ovládnout jménem“, uřknout, magicky zaříkat. Marně.

Ježíš provede *exorcismus*, vyhnání zlého ducha z nemocného člověka. „Už ani slovo. Zmlkni a vyjdi z něho ven:“ To poslední, co zlý duch ještě svede, je zmítání v agónii. Poslední zbylou mocí smýkne nemocným a opustí ho; dál už mu uškodit nemůže. Uzdravený znovu nabývá vlády nad sebou svým. Všech se zmocní úžas. Co je to za slovo, že před ním prchají démoni, že se před ním třese peklo? To nebude pouhá správná teorie – vždyť správnou teorií, „pravověrnou christologii“ měl právě onen démon, mají právě démoni!

Druhé uzdravení se odehrálo v soukromém domě, kam byl Ježíš zřejmě jako hostující kazatel pozván k svátečnímu sobotnímu stolu. Že by s myšlenkou na nemocného v domě? Je to dům Šimona, budoucího Šimona Petra. Zatím se ovšem nesetkáváme s ním, nýbrž s jeho tchyní. Nepřímo se tak dozvídáme, že jeden z Ježíšových učedníků byl ženatý; v době svého

apoštolátu ovšem už mohl být vdovcem. Tchyně trpí horečnatou nemocí. Po nemoci ducha nemoc těla. Že spolu obojí souvisí, dnešní medicína znovu-objevuje. Opět „vyhnání horečky“, opět uzdravení na místě. Tchyně hned vstane a dá se do práce, ujme se obsluhování hostů. Prospěch z uzdravení má samozřejmě nejprve sám uzdravený, ale nikoli jenom on.

Nastává soumrak, konec svátečního klidu. Kafarnaumští k Ježíšovi přivádějí, jak je pěkně pověděno, „své nemocné“. Ježíš je uzdravuje za pomoci gesta vzkládání rukou. I tito vyhánění démoni vykřikují mesiášská vyznání: „*Ty jsi Boží Syn!*“, tedy ortodoxní dogmatickou christologií. Ježíš je však umlčuje. Kdo On je, se nemají lidé dozvědět z úst démonských. Sotva by to pochopili jinak než právě démonsky: že je divotvorný doktor, kterýž přišel na zemi proto, aby mohl v Kafarnaum uzdravovat.

Nedělního rána zastihneme Ježíše na pustém místě, pohrouženého do modliteb. Po dni plném práce chvíle modlitby, po činnosti rozjímání, po konání Boží vůle doptávání se na Boží vůli. Poslušný Syn žije v Otcově blízkosti. Zástupům ovšem už chybí, přijdou za ním a zdržují ho, aby od nich neodcházel. Chtějí ho mít pro sebe, takové malé Lourdy, to by bylo něco, zázračný doktor by si u nich doma otevřel ordinaci a možná by k tomu ještě vzal i úřad místního rabína! Už chápeme, proč musel umlčet démonská vyznání. S učením začal, s učením také končí. Zázračné činy jsou stvrzením zázračného slova. Nepřišel uzdravovat, přišel kázat, a evangelium musí zaznít nejen v Kafarnaum. Kolika lidem by pomohl kafarnaumský lékař-faráž? Nanejvýš by stačil uzdravit tamější nemocné. Ale co ti, na které by se možná nedostalo? A co my, na které by se určitě nedostalo? Ostatně i ti, na něž se dostalo, mohou zítra nebo pozítří opět onemocnět nějakou jinou nemocí, a nakonec většinu z nás dostihne nějaká smrtelná nemoc, a i kdyby ne, tak jednou umřeme. Uzdravení je navrácení zdraví - před smrtí.

3.

Nemoc patří k tomuto starému věku. A protože i jako křesťané jednou nohou pořád vězíme v tomto věku hříchu, nebýváme ušetřeni lehkých i těžkých nemocí. Pouze sekty jako Křesťanská věda to popírají. Nežijeme ovšem jenom ve starém věku, žijeme – po Kristu – také ve věku novém. K jeho znakům patří zdraví a život. Je-li *nemoc* jakýmsi *předběžným slovem mrti*, potom je *zdraví předběžným slovem života*. Ježíš bojoval s Ďáblem a demony, s nemocí a smrtí – a nade všemi zvítězil. Proto evangelium navrácí zdraví a zbavuje smrt prokletí. Jako pacienti smíme vědět, že nám nemoc nemůže vyrvat radost z nového věku, jako smrtelníci smíme vědět, že nám smrt nemůže vyrvat podíl na věčném životě. Amen.